

Odwołanie darowizny

data aktualizacji: 2019.10.04 autor: Joanna Chrostowska, radca prawny

Wiemy już zatem, że istnieje możliwość odwołania rozporządzeń naszym majątkiem na wypadek śmierci, ale pytanie, co z rozporządzeniami które mają skutki w czasie, kiedy żyjemy? Czy można odwołać darowiznę?

W jednym z ostatnich artykułów pisałam o możliwości odwołania testamentu. Powodem takiej decyzji może być chociażby zmiana okoliczności, które motywowały spadkodawcę do sporządzenia testamentu o określonej treści. Wskazywałam na przykład wnuczki, która miała odziedziczyć cały majątek, a po sporządzeniu testamentu zerwała ze spadkodawcą kontakt i wyjechała za granicę i słuch po niej zaginął...

Otóż przepisy przewidują, że darczyńca może odwołać darowiznę, której jeszcze nie wykonał, jeżeli po zawarciu umowy jego stan majątkowy uległ takiej zmianie, że wykonanie darowizny nie może nastąpić bez uszczerbku dla jego własnego utrzymania albo bez uszczerbku dla ciężących na nim obowiązków alimentacyjnych. A zatem, utrata pracy czy źródła utrzymania, choroba, czy inne zdarzenie losowe, które wystąpią pomiędzy zawarciem umowy darowizny a jej wykonaniem, powodują, że taką darowiznę można odwołać.

Znacznie trudniej będzie z odwołaniem darowizny już wykonanej. Kodeks cywilny przewiduje bowiem, że darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności. Przepis ten odpowiada powszechnemu przekonaniu o powstaniu pomiędzy darczyńcą i obdarowanym więzi wdzięczności stanowiącej moralny ekwiwalent za otrzymane dobra. Dlatego też przepisy wprowadzają sankcję w postaci możliwości odwołania darowizny przez darczyńcę w przypadkach skrajnego zachowania się w tym zakresie przez obdarowanego czyli właśnie okazania przez niego rażącej niewdzięczności.

Należy jednak pamiętać, że odwołać darowiznę można w terminie roku od dnia, w którym darczyńca dowiedział się o niewdzięczności obdarowanego. Co więcej, nie można odwołać darowizny, jeżeli darczyńca przebaczył obdarowanemu.

Niewdzięczność może być stwierdzona dopiero po uwzględnieniu całokształtu okoliczności dotyczących zarówno obdarowanego, jak i darczyńcy. Dla oceny, czy w konkretnej sytuacji mamy do czynienia z rażącą niewdzięcznością istotne znaczenie ma nie tylko zachowanie obdarowanego, lecz także zachowanie darczyńcy po wykonaniu darowizny. Może się okazać, że to darczyńca prowokuje konflikty, czy zachowuje się w taki sposób, że obdarowany nie utrzymuje z nim kontaktów. Przy dokonywaniu oceny, czy w konkretnym przypadku mamy do czynienia z niewdzięcznością obdarowanego, nie można bowiem abstrahować od przyczyn konfliktu istniejącego między stronami.

Przykłady rażącej niewdzięczności na tle orzecznictwa sądowego obejmują bardzo różne sytuacje, przykładowo, uporczywe niedopełnianie obowiązków rodzinnych względem darczyńcy może być traktowane w szczególnych przypadkach jako przejaw rażącej niewdzięczności.

Ocena, czy niewdzięczność okazywana przez obdarowanego jest rażąca, powinna być dokonywana z uwzględnieniem zobiektywizowanych kryteriów a nie subiektywnych odczuć darczyńcy. Konieczne będzie również uwzględnienie norm wyznaczających zakres akceptowalnych zachowań zarówno w całym społeczeństwie, jak i w grupie społecznej, do której należy darczyńca.

W wyniku odwołania darowizny obdarowany jest zobowiązany względem darczyńcy do zwrotu przedmiotu darowizny na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu.

Źródło: <https://eglos.pl/aktualnosci/item/33448-odwolanie-darowizny>